

De Achilleshiel

van de

Islam

Harold ten Cate

DE
ACHILLESHIEL
VAN DE
ISLAM

Harold ten Cate

MORIA

WWW.IMPORTANTIA.COM

MORIA.IMPORTANTIA.COM

Auteur: Harold ten Cate
Titel: De Achilleshiel van de Islam

Copyright © 2006 Importantia Publishing, Dordrecht

Omslagontwerp: Henk Noppe
Vormgeving: Henk Noppe
Productie en distributie: Ce eL eS (www.cross-link.biz)

Uitgave:
Moria, een fonds van
Importantia Publishing
Postbus 9187
3301 AD Dordrecht
tel. 078-6146077
info@importantia.com

www.importantia.com
moria.importantia.com

ISBN-10: 90 6659 147 1
ISBN-13: 978 90 6659 147 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this work may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm, electronic or any means without written permission of the publisher.

INHOUD

Waarom dit boek?	7
Vier uitgangspunten:	15

DE BIJBEL: HET WOORD VAN GOD

DEEL 1 OP GROND VAN DE ONDERLINGE SAMENHANG.....	17
Hoofdstuk 1: De Torah: Gods eerste openbaring.....	19
Hoofdstuk 2: De Psalmen: de openbaring voortgezet.....	41
Hoofdstuk 3: De Profeten: de openbaring verder uitgewerkt.....	63
Hoofdstuk 4: Het Evangelie: de Geschriften vervuld	101
Hoofdstuk 5: De prediking van Jezus.....	133
DEEL 2 HET GETUIGENIS VAN DE GESCHIEDENIS	151
Hoofdstuk 6: Op grond van de uitgekomen profetieën.....	153
Hoofdstuk 7: Op grond van zijn eigen geschiedenis.....	171
Hoofdstuk 8: Op grond van getuigenissen buiten de Bijbel.....	195
Hoofdstuk 9: Op grond van de Koran.....	209

DE KORAN: DE OPENBARING VAN MOHAMMED

DEEL 3 DE KORAN: DE OPENBARING VAN MOHAMMED.....	233
Hoofdstuk 10: De openbaring van de Koran.....	235
Hoofdstuk 11: Mohammed in de Bijbel.....	247
Hoofdstuk 12: De vijf zuilen van de Islam	273
DEEL 4 BEVESTIGT DE KORAN DE SCHRIFT?.....	313
Hoofdstuk 13: De mens vanuit Gods perspectief.....	315
Hoofdstuk 14: De verbonden	343
Hoofdstuk 15: De landbelofte	361
Hoofdstuk 16: De Masih – Jezus Christus in de Koran.....	375
Hoofdstuk 17: De achilleshiel van de Islam.....	397

APPENDIX 1: De Drie-eenheid.....	419
APPENDIX 2: Historische blunders in de Koran.....	435
APPENDIX 3: Geweld in de geschiedenis van de Islam en het Christendom	441
Literatuuropgave:	451

*“Het verbaast mij, dat gij u zo schielijk van degene,
die u door de genade van Christus geroepen heeft,
laat afbrengen tot een ander evangelie,
en dat is geen evangelie.*

*Er zijn echter sommigen, die u in verwarring brengen
en het evangelie willen verdraaien.*

*Maar ook al zouden wij, of een engel uit de hemel,
u een ander evangelie verkondigen,
afwijkend van hetgeen wij u verkondigd hebben,
die zij vervloekt!*

*Gelijk wij vroeger reeds gezegd hebben, zeg ik thans nog eens:
indien iemand u een evangelie predikt,
afwijkend van hetgeen gij ontvangen hebt,
die zij vervloekt!*

*Tracht ik thans mensen te winnen, of God?
Of zoek ik mensen te behagen?*

*Indien ik nog mensen trachtte te behagen,
zou ik geen dienstknecht van Christus zijn.”*

(Galaten 1:6-10)

WAAROM DIT BOEK?

Nederland is een zogenoemde ‘multiculturele samenleving’. Een van de zaken waarin dit tot uitdrukking komt, is het feit dat er in Nederland meerdere religies worden aangehangen, waaronder de Islam en het Christendom. Het doel van dit boek een kennismaking met de Islam en met name met de Koran, waarin de moslim de woorden van zijn god leest. Het is goed om kennis te hebben van het geloof en de achtergrond van de inmiddels grote groep moslims in ons land.

Een andere reden om dit boek te schrijven is gerelateerd aan dit verschijnsel van de multiculturele samenleving. Een centraal begrip dat onze overheid lange tijd heeft gehanteerd in haar beleid is het woord ‘tolerantie’ of ‘verdraagzaamheid’: woorden die een groot goed weergeven mits ze juist begrepen worden. In onze huidige cultuur wordt er aan het begrip tolerantie echter een nieuwe dimensie toegekend, waarin verscheidene zaken niet alleen *getolereerd*, of ‘toegestaan’ worden, maar ook als ‘gelijken’ worden gezien. Met het woord ‘gelijk’ bedoelt men hier niet alleen ‘gelijkwaardig’, maar suggereert men ook dat er geen wezenlijke verschillen zijn.

Laten we dit eens op ons onderwerp toespitsen. Het is één ding om vrijheid van godsdienst te hebben en van een ander te accepteren dat hij of zij andere dingen voor waar aanneemt dan wij zelf – een dierbare vrijheid die ik niet wil bestrijden. Het is echter iets heel anders om dan gemakshalve maar direct aan te nemen dat deze verschillende religies allemaal in essentie één zijn. Maatschappelijke tolerantie wordt niet bereikt door bestaande verschillen te ontkennen, maar door elkaar in liefde te accepteren ondanks deze verschillen.

Doordat wij in onze definitie van tolerantie zijn doorgeslagen, is het nu niet meer dan logisch geworden om zonder verdere studie aan te nemen dat de vele religies die in ons land voorkomen slechts verschillende manifestaties zijn van dezelfde godheid, of om het met een populair beeld te zeggen: dat alle religies slechts verschillende wegen naar dezelfde God zijn. Dit laatste wordt met name gezegd van de

monotheïstische godsdiensten – waartoe de Islam en het Christendom zich rekenen.

Deze religies worden gezien als twee geloofsovertuigingen die allebei op hun eigen manier het Grote Mysterie proberen te bevatten; twee religies die, zij het op verschillende manieren, allebei dezelfde godheid belijden. Daarbij is het volgens deze gedachtegang niet mogelijk om te zeggen dat de een ‘waar’ is en de ander niet. Iedere claim op waarheid die andere visies uitsluit wordt al snel als arrogant en aanmatigend gezien.

Maar waarop baseren wij nu eigenlijk deze gedachte dat beide religies dezelfde godheid aanhangen? Is zij gebaseerd op een grondige kennis van beide geloofssystemen? Veelal niet. De gemiddelde Nederlander heeft weinig concrete kennis van de Bijbel, laat staan van de Koran. Ook heeft men in landen met overwegend moslims weinig of geen kennis van de leer van de Bijbel. Ironisch genoeg zijn het vaak juist degenen die geen van beide religies aanhangen, die stellen dat beide religies dezelfde godheid belijden en in wezen hetzelfde leren. Gelovigen van beide stromingen zullen echter veel verschillen kunnen opsommen.

Het is wel een gemakkelijke aanname, die ons een hoop moeite bespaart. Als alle religies waar zijn, hoeven we ons niet te vermoeien met een zoektocht naar ‘de waarheid’. Als we deze redenering verder volgen, komen we echter onvermijdelijk tot de slotconclusie dat iets als ‘de waarheid’ simpelweg niet bestaat. Immers, als alle opvattingen, zelfs als ze elkaar regelrecht tegenspreken, *waar* zijn, dan is waarheid een leeg begrip geworden; een filosofisch interessant concept waarover je kunt discussiëren zonder dat iemand ooit ongelijk zou hebben. Een gesprek over de waarheid is dan een veilige discussie over een abstract begrip, dat verder zonder consequenties blijft voor haar deelnemers.

Maar hoe prettig dat misschien ook zou zijn voor onze eigendunk, of voor de goede verhoudingen met onze gesprekspartners, de waarheid is er natuurlijk niet mee gediend. De Amerikaanse schrijver R.C. Sproul

beschrijft deze manier van denken als volgt: ‘het doel is vrede, de prijs is de waarheid’.¹ Waarheid is altijd gebaseerd op feiten, dus wanneer men omwille van de lieve vrede aan bepaalde feiten voorbij wil gaan, wordt daarmee de waarheid prijsgegeven. Waarheid is het waard om onderzocht te worden. En compromissen zoals een gemakzuchtige schijntolerantie kunnen ons op deze zoektocht slechts belemmeren.

De waarheid zelf is namelijk uitermate *intolerant*. Zodra je vaststelt dat iets waar is, zal dit consequenties hebben voor alle andere beweringen. Dit geldt op alle gebieden: de wiskunde of natuurkunde, maar ook zeker voor de zoektocht naar die grote, allesomvattende waarheid: God. Zodra je stelt dat er een God is, stuit je op vele verschillende visies op zijn identiteit. En het is aan ons om daaruit een keuze te maken. Wij kunnen niet ‘van alles een beetje’ kiezen en zo iedereen te vriend houden. Als je bijvoorbeeld vaststelt dat er slechts één God is, dan sluit je daarmee de mogelijkheid uit dat religies met een systeem van meergodendom eveneens waar kunnen zijn.

Het is belangrijk om te weten wat de waarheid is. Als wij willen omgaan met God, dan zal dat altijd op zijn voorwaarden gebeuren. Evenmin als wij zomaar bij onze koningin kunnen binnenstormen op ieder moment dat het ons schikt, kunnen wij ook niet op onze eigen voorwaarden met deze God omgaan. Dat zou immers betekenen dat wij zijn gelijken zijn, ja zelfs dat wij *boven* Hem staan, want Hij zou zich dan naar onze wil moeten schikken!

Wanneer wij beseffen dat contact met God alleen mogelijk is op zijn voorwaarden, is het een uitermate belangrijke zaak om te weten wat die voorwaarden zijn. Om dat te ontdekken, zullen wij zijn Woord, door Hem aan ons geopenbaard, moeten kennen. De enige manier om kennis omtrent God op te doen is immers om die van Hem te ontvangen. Hij is boven ons menselijke verstand verheven en wij kunnen Hem vanuit onszelf niet doorgronden. Als wij dus God willen leren kennen, dan zullen wij dat alleen kunnen vanuit zijn Woord.

1 Uit: *Reason to Believe*, R.C. Sproul (p. 40 – mijn vertaling).

Daar begint onze zoektocht naar de Waarheid. En onmiddellijk komen we het eerste obstakel al tegen: er zijn meerdere boeken die op die titel aanspraak maken. Zowel de Bijbel als de Koran noemen zichzelf het Woord van God. Ook beschrijven ze allebei deze God als de Schepper van de hemel en de aarde. De Bijbel en de Koran stellen allebei, op een manier die andere ‘waarheden’ categorisch van de hand wijst, dat ze *de* waarheid bevatten die tot eeuwig leven met God zal leiden. Tegelijkertijd wijzen ze allebei een heel andere weg – wegen die elkaar uitsluiten en als onwaar bestempelen.

De Islam claimt de *enige ware* godsdienst te zijn die God zal accepteren, terwijl het Christendom zegt dat Jezus de *enige* weg tot God is. Zij sluiten elkaar dus expliciet uit. Ze kunnen daarom niet allebei de waarheid zijn en wij kunnen ons daarom ook niet ‘neutraal’ opstellen. Deze makkelijke uitweg kunnen wij niet kiezen.

Een veelgezochte uitweg is om eenvoudigweg bij beide religies wat water bij de wijn te doen. Als beide religies nu gewoon hun exclusieve claims zouden opgeven en niet langer zouden zeggen ‘de enige’ weg te zijn, zou het probleem opgelost zijn. Maar dit is natuurlijk een onzinnige oplossing. Beide religies hebben die claims nu eenmaal, en zij zouden zichzelf niet zijn zonder die claims.

Als we rood niet langer ‘rood’ zouden noemen, zou de kleur zelf daarmee niet veranderen. Het is mogelijk een lastig woord uit een boek te schrappen, maar als er ook maar een kern van waarheid in dat woord (of in dat boek) schuilt, is die waarheid daarmee niets minder ‘waar’. Dan offeren wij de feitelijke waarheid op om zo aan de discussie te kunnen ontsnappen. Dit is dus geen oplossing.

Het wordt tijd om voor eens en voor altijd deze hindernis te nemen en niet bang te zijn om antwoorden te vinden. Wij wilden toch de waarheid? Dan zullen we op onderzoek moeten uitgaan. Als wij de geschriften, die God zelf aan ons zou hebben geopenbaard, doorneemen, dan zullen wij daarin de waarheid over God te weten kunnen komen.

Indien gij haar zoekt als zilver
 en naar haar speurt als naar verborgen schatten,
 dan zult gij de vreze des HEREN verstaan
 en de kennis Gods vinden.
 Want de HERE geeft wijsheid,
 uit zijn mond komen kennis en verstandigheid.
 ... Want de wijsheid zal in uw hart komen
 en de kennis zal voor uw ziel lieflijk zijn;
 bedachtzaamheid zal over u waken,
 verstandigheid zal u behoeden,
 om u te redden van de boze weg ...
 Spreuken 2:4-6, 10-12²

Wanneer wij op zoek gaan naar de waarheid, is er één ding helder: we kunnen daarbij geen compromissen sluiten, of de ‘harde kantjes eraf slijpen’. Als we zoeken naar de waarheid, zullen we bereid moeten zijn die onder ogen te zien – ook als die afwijkt van de in onze maatschappij gangbare denkbeelden.

De waarheid zal altijd mensen voor het hoofd stoten. Overal waar er immers meerdere, tegengestelde opvattingen zijn, zal uiteindelijk slechts één overeind kunnen blijven staan. Maar is het niet beter de waarheid te weten, dan om uit gemakzucht de zoektocht bij voorbaat al te staken? Uiteindelijk hebben wij toch meer aan de waarheid, zelfs aan een harde waarheid, dan aan schijntolerantie, of stilzwijgende onverschilligheid.

Oprecht gemeend zijn de wonden door een vriend geslagen, maar
 overvloedig zijn de kussen van een vijand.
 Spreuken 27:6

Volgens dit vers van Salomo kan een vriend door zijn oprechtheid iemand verwonden. Toch is dit uiteindelijk gezonder dan de ‘kussen van een vijand’, een schijntolerantie die noch

verwerpen noch omarmen wil, of durft. Een relatie met mensen aangaan op basis van dit soort schijntolerantie zal nooit werkelijk

2 Alle bijbelcitataten zijn overgenomen uit de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951. Als een andere vertaling is geraadpleegd, wordt dit vermeld.

vruchtbaar zijn. We kunnen elkaar heel lang ‘verdragen’, maar als dit gebaseerd is op luie onverschilligheid, zal dit ons niet werkelijk tot elkaar brengen. Pas als wij de waarheid kennen en die met elkaar delen, zullen wij elkaar daarin kunnen ontmoeten – niet door compromissen, maar door het omhelzen van die ene Waarheid die ons allen de ogen heeft geopend. Dit zal pas mogelijk zijn wanneer wij oprecht naar die waarheid zoeken en niet bang zijn voor wat we zullen vinden.

In dit boek zullen wij oprecht gaan zoeken en conclusies niet schuwen. Het doel van dit boek is de waarheid boven tafel te krijgen. Hiervoor zullen wij zowel de Bijbel als de Koran onderzoeken om te ontdekken welke van deze twee boeken het ware Woord van God is. In het eerste deel zullen we de Bijbel onderzoeken. In het tweede deel toetsen wij deze aan de geschiedenisboeken. Ten slotte onderzoeken wij in het derde en het vierde deel de Koran, waarna we die naast de Bijbel zullen leggen.

Op deze manier kunnen wij ontdekken waar nu eigenlijk de twistpunten zitten tussen de Islam en het Christendom – en op welke schriftwoorden deze twistpunten gebaseerd zijn. Vervolgens is het mogelijk om, aan de hand van het Woord van God en de historische feiten deze twistpunten te onderzoeken en vast te stellen waar de waarheid ligt.

Hoewel de aanpak van dit boek voornamelijk gericht is op de heilige boeken van beide religies, is het belangrijk om vanaf het begin één ding duidelijk te maken: het gaat hier niet om een koude, theoretische studie van geschriften. Het gaat hier uiteindelijk om mensen, die een honger naar de waarheid hebben en wellicht vast zitten in een geloofstelsel dat aan elkaar hangt van leugens.

Immers, als niet beide religies waar kunnen zijn, dan moet minimaal een van deze religies een leugen zijn. Gezien beide religies wereldwijd miljoenen aanhangers hebben, betekent dit dat er dus miljoenen mensen misleid zijn door een duivels systeem van leugens en schijnreligie. Het gaat in deze bespreking altijd om mensen; om onszelf en om onze medemensen – burens, vrienden, kennissen, familie – die de ware God moeten leren kennen.

Ik hoop oprecht dat bij het lezen van dit boek steeds duidelijk mag blijven dat het om deze mensen gaat en niet slechts om een theoretische discussie over twee boeken. Hoewel de boekbespreking de rode draad zal zijn, is het belangrijk te onderkennen dat deze zinloos zou zijn als het niet om mensen draaide.

VIER UITGANGSPUNTEN:

Zoals bij ieder onderzoek, is het allereerst zaak om het beginpunt duidelijk te maken. Bij het bestuderen van de Bijbel zijn er een aantal basisbeginselen die wij in acht nemen. De onderstaande Psalm bevat enkele belangrijke principes – principes die fundamenteel zijn voor ons onderzoek.

Het is hierbij belangrijk te benadrukken dat de Psalmen door zowel moslims als christenen worden beschouwd als openbaringen van God. De Psalmen zijn daarmee voor aanhangers van beide religies gezaghebbend. Daarom moeten wij er ook lering uit trekken.

Psalm 111

1. Halleluja. Ik zal de HERE van ganser harte loven, in de kring der oprechten en in de vergadering.
2. Groot zijn de werken des HEREN, na te speuren door allen die er behagen in hebben.
3. Majesteit en luister is zijn doen, en zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand.
4. Hij heeft voor zijn wonderen een gedachtenis gesticht; genadig en barmhartig is de HERE.
5. Hij gaf spijs aan wie Hem vrezen, en gedenkt voor eeuwig zijn verbond.
6. Hij deed zijn volk de kracht van zijn werken kennen door hun de erve der heidenen te geven.
7. De werken zijner handen zijn waarheid en recht, betrouwbaar zijn al zijn bevelen,
8. vastgesteld voor immer en altoos, volbracht in waarheid en oprechtheid.
9. Hij heeft zijn volk verlossing gezonden, Hij heeft zijn verbond voor eeuwig verordend; heilig en geducht is zijn naam.
10. De vreze des HEREN is het begin der wijsheid, een goed inzicht hebben allen die ze betrachten. Zijn lof houdt eeuwig stand.

Wij kunnen uit deze Psalm minstens vier lessen halen die aan ons onderzoek ten grondslag liggen. Het zijn vier pijlers waarop wij het onderzoek stoeien.

Les 1. *De werken van God zijn 'na te speuren' (vers 2).*

Dat wil zeggen: we kunnen ze toetsen en controleren. Als wij de waarheid zoeken, zullen wij niet slechts op ons gevoel af moeten gaan. We kunnen het namelijk zeker weten: door te onderzoeken, de beweringen te controleren. De werken van God zijn dus bewijsbaar!

Les 2. *Gods woord is onveranderlijk (vers 3, 5, 8).*

Zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand, omdat God niet van gedachte zal veranderen. Hij is betrouwbaar en houdt zich aan zijn woord. Daarmee is ook dat woord van eeuwige waarde. Geen enkele latere openbaring zal hiermee dus strijdig kunnen zijn, omdat God zich aan zijn beloften zal houden.

Les 3. *God gedenkt zijn verbond voor eeuwig (vers 5, 7, 8, 9).*

Als de HERE een verbond aangaat, zal Hij dat tot in eeuwigheid niet breken. De Psalmist spreekt hier opnieuw over Gods betrouwbaarheid. Deze belofte geldt voor zijn verbond met Israël als volk, maar ook voor het verbond dat God met Abraham aanging – voor al Gods beloften geldt dat Hij die voor eeuwig zal gedenken en dat Hij ze waar zal maken. Een woord dat het einde van een dergelijk verbond suggereert, zal dan ook niet uit Gods mond zijn voortgekomen.

Les 4. *God zelf zal ons inzicht geven (vers 10).*

In onze zoektocht naar de waarheid staan wij er niet alleen voor. God zelf zal ons bijstaan en ons hierbij helpen en leiden. Als wij zelf oprecht moeite doen om die kennis en wijsheid te ontdekken, zal Hij onze ogen, ons verstand en onze harten openen zodat wij zijn Waarheid zullen zien. Wanneer wij de HERE serieus nemen en zijn geopenbaarde Woord als waarheid aanvaarden, dan zal dit Woord voor ons een bron van ware wijsheid zijn.

OP GROND VAN DE ONDERLINGE SAMENHANG

Dit deel zal gewijd zijn aan de samenhang van de Bijbel. Het is welbekend dat de Bijbel uit meerdere boeken bestaat, grofweg in te delen in twee helften: het Oude en het Nieuwe Testament. Het Oude Testament omvat de periode van de schepping tot aan de periode van de profeten die vóór Jezus door God tot het volk Israël gezonden zijn. Het Nieuwe Testament gaat over de bediening van Jezus tijdens zijn aardse leven, maar ook over het ontstaan en het dagelijks leven van de eerste christelijke gemeenschappen na zijn dood en opstanding.

We zullen in dit deel de verschillende gedeelten van de Bijbel – de Torah, de Psalmen, de Profeten en de Evangeliën – naast elkaar leggen en ontdekken dat zij een grote onderlinge samenhang vertonen. Wij zullen zien dat het Nieuwe Testament logisch voortkomt uit de oude Joodse geschriften. In Hoofdstuk 1 zullen wij allereerst de eerste openbaring van God onderzoeken: de Joodse Torah.

HOOFDSTUK 1: DE TORAH: GODS EERSTE OPENBARING

Een kritische lezer zal wellicht tegenwerpen dat we hier al te snel gaan en in onze haast een belangrijke stap overslaan. Wie bewijst ons immers dat de oude Joodse geschriften de waarheid van God zijn? In latere hoofdstukken zullen wij hier op terugkomen en ontdekken dat zowel christelijke als islamitische gelovigen van mening zijn dat de Torah door God gegeven is. In Hoofdstuk 9 zullen we uitgebreid ingaan op wat de Koran ons vertelt over deze eerdere openbaringen. Op dit moment volstaan wij met twee citaten, waaruit blijkt dat de Koran de Torah (Tawráh), de Psalmen (Zabur), de Profeten en het Evangelie (Ingil) erkent als openbaringen van God:

Hij heeft op u nedergezonden de Schrift [de Koran]
met het wezenlijke
bevestigend wat daarvóór was.
Hij heeft nedergezonden
de Tawráh en de Ingil
tevoren
tot een rechte leiding voor de mensen ...
Surah 3:3³

Wij hebben geopenbaard aan u [Mohammed]
zoals Wij geopenbaard hebben aan Nuh [Noach]
en de profeten na hem
en Wij hebben geopenbaard
aan Ibrahim en Ishma‘il [Abraham en Ismaël]
en Ishaq en Ya‘qub [Isaak en Jakob] en de stamvaders
en ‘Isa en Ayyub en Yunus en Harun [Jezus, Job, Jona en Aäron]
en Sulayman [Salomo]
en wij hebben Dawud [David]

3 Alle citaten uit de Koran zijn afkomstig uit de Nederlandse koranvertaling van Prof. Dr. J.H. Kramers, tenzij anders is vermeld. De toevoegingen tussen vierkante haken zijn gegeven om de verwijzingen –soms naar Arabische namen – uit te leggen. De koranvertaling van Kramers geeft dezelfde namen weer in voetnoten.

een Schriftuur gegeven [de Psalmen]
Surah 4:163

Het staat dus voor zowel moslims als christenen vast dat de Torah door God is gegeven aan de mensheid. Deze verzen geven ons een belangrijk vertrekpunt voor ons onderzoek.

Wanneer wij vaststellen dat de Torah inderdaad het Woord van God is, dan zullen wij iedere latere openbaring die dezelfde oorsprong claimt, daaraan moeten toetsen. Als een ander heilig boek werkelijk een openbaring van God is, zoals de Torah, dan zal de inhoud van dit boek in overeenstemming moeten zijn met de Torah. Als een boek de Torah tegenspreekt, dan spreekt het het Woord van God tegen en kan het dus niet van God afkomstig zijn.

Het is belangrijk om eerst kennis te nemen van de Torah, de gezaghebbende eerste openbaring van God. Deze werd gegeven aan Mozes, die door alle drie monotheïstische religies als een voornaam profeet wordt gezien. Natuurlijk zijn er vele onderwerpen in de Torah die verdere studie verdienen. Wij hebben vier onderwerpen gekozen, omdat deze van groot belang zijn voor ons begrip van de drie monotheïstische godsdiensten en voor onze waardering ervan.

Het eerste punt van aandacht is vanzelfsprekend: wanneer wij geloven in één God, die de hemel en de aarde geschapen heeft (iets wat zowel Joden, christenen als moslims geloven), is er één vraag die zich al snel aan ons opdringt. Hoe zou deze God de mens zien? Wat zou het perspectief van deze Schepper zijn op de mens en haar geschiedenis? Daarna zullen er nog drie onderwerpen worden bestudeerd: de verbonden uit de Torah, de landbelofte en de voorzegging van de Messiaanse Koning. Dit zijn belangwekkende onderwerpen die Joden, moslims en christenen van alle tijden direct raken.

De mens vanuit Gods perspectief

De Torah begint met Genesis, het scheppingsverhaal. Zij omvat verder de geschiedenis van het Joodse volk, beginnend met Abraham en de beloften die hij van God heeft ontvangen. Deze beloften gaan

na zijn dood over op zijn nageslacht, dat uiteindelijk tot een volk zal worden dat Gods eigendom is – het volk van zijn verbond. De Torah beschrijft hoe het volk Israël opgroeide, hoe het als slaven in Egypte woonde en hoe het door tussenkomst van zijn God daarvandaan trok naar het land dat Hij het had beloofd: Kanaän.

Verder omvat de Torah de leefregels die God voor het volk Israël heeft opgesteld, de regels van het verbond. Deze regels vinden wij terug in de Tien Geboden en in de wet die aan Mozes werd doorgegeven in de woestijn. Grote gedeelten van Exodus, Leviticus, Numeri, en Deuteronomium bestaan uit leefregels, voorschriften voor de eredienst, offervoorschriften en andere wetten.

Het zou onverstandig zijn om nu alleen die wetten te bekijken en dan domweg de joodse wet met de islamitische wet te vergelijken. De Torah begint niet met wetten, maar met de ontstaansgeschiedenis van de mens en met het uitleggen waarom de wetten van God er überhaupt moesten komen. Wanneer een mens van nature God zou gehoorzamen en zou doen wat Hem behaagde, waren er helemaal geen wetten nodig geweest. Blijkbaar had de mens op de één of andere manier deze wetten nodig.

De zonde

Genesis legt direct in de eerste paar hoofdstukken al uit waarmee deze noodzaak voor wetten begon. God schiep de mensen als reine schepsels, naar zijn evenbeeld, en zegende hen (Genesis 1:27). Het ligt niet voor de hand dat de mens in de omgang met zijn Schepper direct leefregels en wetten nodig had. Er was maar één gebod dat de mens van God ontvangen had. De mens was vrij om te doen en te laten wat hij wilde, zolang hij maar niet van ‘de boom der kennis van goed en kwaad’ zou eten (2:16, 17).

Wellicht wist de mens in zijn onschuld instinctief hoe hij met zijn partner en met zijn omgeving om moest gaan. Misschien is dit in gesprekken met zijn Schepper een onderwerp geweest en leerde de mens door de omgang met zijn Schepper wat goed was. Wij kunnen tenminste aannemen dat zij gesprekken voerden, als wij in Genesis 3

vers 8 lezen dat de HERE God door de hof wandelde waar Hij de mens had geplaatst. Hoe het ook zij, de mens had aanvankelijk maar één gebod van God ontvangen, waaruit Gods soevereiniteit moest blijken. Het moest duidelijk zijn dat God de Schepper was en de mens het schepsel. Deze hiërarchie bestaat al sinds de schepping van de mens.

We lezen dat de mens tegen Gods gezag in opstand kwam en Hem ongehoorzaam werd. Wanneer de slang aan Eva vertelt dat God niet de waarheid had gesproken (3:4-5), staat de mens voor de keuze: aan wie zal de mens nu het hoogste gezag toekennen? Aan God, de Schepper, of aan de slang die de mens een andere ‘waarheid’ voorhield – of zou de mens voortaan vertrouwen op zijn eigen inzicht?

De mens koos ervoor om God ongehoorzaam te worden. De Bijbel beschrijft deze geschiedenis als de eerste zonde, of de ‘zondeval’. Vanaf hier gaat het van kwaad tot erger. Sceptici zullen wellicht de schouders ophalen bij deze eerste zonde. Wat zou één zo’n stuk fruit nu immers voor kwaad kunnen, redeneren zij. Maar in feite is hiermee veel meer gebeurd dan alleen dát. De mens koos er met deze daad voor om God niet langer te gehoorzamen, maar voortaan naar eigen inzicht te handelen – ook als dit regelrecht tegen Gods uitdrukkelijke gebod ingaat.

Binnen één generatie is de zonde uitgegroeid tot de mate waarin wij haar vandaag de dag tegenkomen. Kaïn, de eerste zoon van Adam en Eva, doodde zijn jongere broer Abel in het veld (3:8). Zelfs de grootste sceptici zullen moeten toegeven dat moord een zonde is, een verwerpelijke handeling. Ook Kaïn zelf had dit maar al te goed door: ‘Mijn misdaad is te groot om de straf te dragen’ (vers 13). En dit is inderdaad waar. Wanneer wij bedenken dat zijn beide ouders de dood hadden verdiend, door de verboden vrucht te eten, dan geeft deze broedermoord ons te denken wat voor straf daarop zou moeten volgen.

Het is ons in de eerste drie hoofdstukken al snel duidelijk dat de mens niet meer op goede voet met zijn Schepper kon staan. De zonde had een diepe kloof geslagen tussen God en de mens. De natuurlijke omgang, het samen wandelen door de hof, was ten einde gekomen.

God, die heilig is, kan geen omgang hebben met zondige mensen (vgl. Jesaja 59:2).

Voordat Kaïn zijn broer doodde, had God hem nog gewaarschuwd voor de zuigkracht van de zonde. Hij gaf aan dat de zonde een macht is die zal proberen de mens te vangen en te overweldigen, maar ook dat de mens over die zondemacht moest heersen (Genesis 4:7). Toen Kaïn zijn broer doodde, bleek daarmee al snel dat de mens in haar gevallen toestand hiertoe niet meer in staat was. Door de hele geschiedenis van de mens zien we de gevolgen van de zondeval. Ook de boeken van de Torah maken ons op pijnlijke wijze duidelijk dat de mens sinds de zondeval voortdurend heeft gezondigd.

Tot slot wil ik nog één feit over de zonde benadrukken. Met zonde bedoelen wij niet slechts de som van alle kwade dingen ('zonden') die een mens tijdens zijn leven doet. Zonde als zelfstandig naamwoord verwijst veeleer naar een 'macht', een 'belager', zoals wij zagen in Genesis 4:7. Het is een macht die de mens belaagt, maar over welke de mens moet heersen. De zondeval houdt veel meer in dan slechts het feit dat Adam en Kaïn hierin niet slaagden. Zij zijn de voorvaderen van de menselijke soort en gaven deze gebondenheid door aan hun nageslacht – en daarbij tevens de plicht om over de zonde te heersen, in plaats van erdoor overweldigd te worden.

In Genesis 8:21 zegt God dat 'het voortbrengsel van des mensen hart boos is van zijn jeugd aan'. Het is opmerkelijk dat Hij dit zegt *na* het verhaal van de zondvloed. Alleen Noach en zijn gezin waren gespaard en deze diagnose wordt door God gesteld op het moment dat Noach een dankoffer aan God brengt. De diagnose geldt dus zelfs de mensen die door zijn genade aan het water ontkwamen. Zelfs de mensen met wie God een nieuwe start wilde maken, waren aangetast door de zondeval.

Een belofte

Toch is er direct in het begin van Gods woord een belofte waaraan de mens zich mag vastklampen. Nadat de eerste zonde van Adam en Eva aan het licht was gekomen, vervloekte God de slang, door wiens

leugenachtige woorden Eva tot de zonde was verleid. De woorden die Hij daarbij sprak tegen de slang geven de mens weer reden tot hoop. 'Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; dit zal u de kop vermorzelen' (Genesis 3:15). Hoewel Adam en Eva zelf verantwoordelijk werden gehouden voor hun daad, werd hen hiermee toch een overwinning op de zonde in het vooruitzicht gesteld.

Het is belangrijk te onderstrepen dat God het niet heeft over het zaad (de nakomeling) van de man én de vrouw, maar over het zaad van de vrouw. Het zal duidelijk een mens zijn, die deze overwinning op de slang zal behalen. Het zal de zoon van een vrouw zijn, zoals ieder ander mens, maar er is hier geen sprake van een menselijke vader. Deze mens zal uitsluitend het zaad van de vrouw zijn.

Dit is waarschijnlijk een vooruitwijzing naar de maagdelijke geboorte: een vrouw zal zwanger raken door een andere oorzaak dan gemeenschap met een man. Deze belofte wordt eeuwen later verduidelijkt door de profeet Jesaja, die namens God voorspelde: 'Zie, de jonkvrouw [maagd] zal zwanger worden en een zoon baren; en zij zal hem de naam Immanuel geven' (Jesaja 7:14).

Het moge duidelijk zijn dat hiermee niet de directe zoon (het zaad) van Eva zelf bedoeld werd. Kaïn 'vermorzelde' niet de kop van de slang, maar zijn eigen broer. Kaïn kon niet over de zonde heersen, ondanks Gods vermaning (Genesis 4:7). De zonde overweldigde hem, als een 'belager aan de deur'. Dat Kaïn niet beoogd werd in de belofte, is bovendien duidelijk door het feit dat hij door zijn vader, Adam, was verwekt. Degene die de slang zou verslaan zou uit een maagd geboren moeten worden.

Dit uitzonderlijke verschijnsel is in de loop van de geschiedenis slechts één keer gebeurd. De enige op wie deze belofte van toepassing kan zijn is Jezus, die eeuwen later uit de maagd Maria geboren zou worden. Het verhaal van de geboorte van Jezus in Matteüs 1 is dan ook in overeenstemming met dit tekstgedeelte uit de Torah. De evangelienschrijver benadrukt dit zelf ook, door de profeet Jesaja aan te halen en diens woorden toe te passen op de geboorte van Jezus.

Hiermee is al een duidelijke doorgaande lijn te zien tussen de Torah, de Profeten en het Evangelie. De christelijke leerstelling dat Jezus Christus naar de aarde moest komen om de macht van de zonde te breken en de mens te bevrijden van het slavenjuk, komt dus niet uit de lucht vallen. Zij vindt haar directe oorsprong in deze tekst uit Genesis 3.

De verbonden uit de Torah

De Torah gunt ons een blik in het karakter van God. Hij openbaart zichzelf als een God die contact wil hebben met de mens. De eerste keer dat wij in de Bijbel lezen dat God de mens iets *vraagt*, zegt Hij: ‘waar ben je?’ (Genesis 3:9). Hij gaat relaties aan met mensen en sluit ‘verbonden’ met hen. Nadat de relatie met Adam door diens zonde was verstoord, was er een scheiding gekomen tussen de Heilige God en de zondige mens.

God neemt echter geen genoegen met deze situatie. Hij heeft een plan om de mensheid weer te verlossen van het slavenjuk van de zonde – een juk dat de mens bij God vandaan houdt en dat hem uiteindelijk in het verderf zal storten. God werkt zijn reddingsplan uit door middel van verbonden die Hij met mensen sluit. De Torah beschrijft een aantal verbonden waardoor God tot zijn doel zal komen.

Het verbond met Noach

Het verhaal van de zondvloed is voor veel mensen een hard en moeilijk te verteren verhaal. Het toont ons ondubbelzinnig wat voor afkeer de Schepper heeft van de ontaarding van de schepping die Hij eens ‘zeer goed’ had genoemd (Genesis 1:31). De mens, die als rentmeester verantwoordelijk was voor de aarde, had Gods schepping bedorven. Niet door het vervuilen van zijn leefomgeving, maar door het vervuilen van waar het God altijd om te doen was geweest: het menselijk hart. De mens had scheiding tussen zichzelf en God gebracht. En als resultaat ging de mens van kwaad tot erger door met zondigen (Genesis 6:5, 6).

God besluit dat het genoeg is geweest. Hij besluit de zondige mensheid uit te roeien. Hoe hard dit ook moge klinken voor onze oren, God stond volledig in zijn recht bij dit besluit. De mens was vóór de eerste zonde al op de hoogte van de consequenties van zijn overtreding. Al aan Adam was de straf voor de zonde duidelijk gemaakt: als hij van de boom der kennis van goed en kwaad zou eten, zou hij ‘voorzeker sterven’ (1:16).

Toch is daar te midden van deze vernietiging een glimp van hoop: God besluit één man en diens familie te redden van de overstroming die Hij over de aarde zou laten komen. Noach was ‘onder zijn tijdsgenoten een rechtvaardig en onberispelijk man’. Hij deed datgene wat Adam voor zijn val ook had gedaan: ‘Noach *wandelde met God*’ (6:9).

God beloofde Noach te sparen en richtte met hem een verbond op (vers 18). Na de zondvloed, toen het water weer was gezakt en Noach met zijn familie weer uit de ark kon komen, bouwde Noach een altaar en bracht hij God brandoffers. ‘En God zegende Noach en zijn zonen en zeide tot hen: Weest vruchtbaar, wordt talrijk en vervult de aarde’ (9:1). God maakte een nieuwe start met de mens. Het gebod dat aan Adam en Eva was gegeven, wordt nu aan Noach doorgegeven.

Het verbond met Noach hield in ‘dat voortaan niets dat leeft meer door de wateren van de zondvloed zal worden uitgeroeid, en dat er geen zondvloed meer wezen zal, om de aarde te verderven’ (v. 11). Hoewel het een rechtvaardig oordeel was geweest, zou God de mens dus niet nogmaals uitroeien. Dit verbond wordt met Noach, als vertegenwoordiger van de gehele menselijke soort gesloten: het is een belofte voor alle mensen die na hem nog zouden komen, dat God de menselijke soort nooit zou ombrengen, zoals hij dat met de zondvloed had gedaan.

Ik wil benadrukken dat hiermee de straf op de zonde niet werd teruggenomen. De straf voor de zonde is de dood, ook nu nog (vgl. 9:5-6). De slotsom van dit verbond is hiermee als volgt: God zal de mensheid niet nogmaals laten omkomen, maar de zonde zal nog steeds moeten worden bestraft. Het ‘loon’ van de zonde is nog steeds de dood

(Romeinen 6:23). Er is dus nog geen definitieve oplossing voor het zondeprobleem gekomen.

Het verbond met Abram

Het tweede verbond dat God sloot is van groot belang voor onze discussie. God roept Abram (de latere Abraham) en sluit een verbond met hem. Dit verbond, evenals het latere verbond dat onder Mozes wordt gesloten, is een pijler van het Joodse geloof. Het is dan ook een centraal onderdeel van de Torah, Gods woord aan het Joodse volk, de afstammelingen van de aartsvader Abraham.

God belooft Abram dat Hij hem tot een groot volk zal maken, hem zal zegenen, zijn naam groot zal maken en hem tot een zegen zal stellen (Genesis 12:2). Met Abram 'zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden' (vers 3). Aan Abraham beloofde God het land Kanaän. God zal deze landsbelofte zeker waar maken. Dit heeft Hij meermalen beloofd en zelfs met een eed bekrachtigd (Genesis 17:7-8).⁴

Abraham wordt als stamvader gezien door zowel christenen, Joden als moslims. christenen zien zichzelf als geestelijke afstammelingen, door het geloof. Joden en moslims zien zichzelf als fysieke afstammelingen van Abraham. Terwijl Joden verwantschap claimen via Isaak en Jakob, die later van God de naam Israël ontving, claimen Arabische moslims verwantschap via Ismaël, Abrahams oudste zoon die bij de slavin Hagar was verwekt.

Het verbond met Abraham behelsde volgens Genesis 17 meerdere zaken: God zou het nageslacht van Abraham talrijk maken en hem tot een vader van vele volkeren maken; het verbond met Abraham zou een eeuwig verbond zijn; God zou het land Kanaän tot eeuwig bezit geven aan de nakomelingen van Abraham (17:3-8). Als teken van dit verbond gaf God de besnijdenis van Abrahams mannelijke

⁴ Lees bijvoorbeeld Genesis 22:16-18; 26:3; 28:13-15; 50:24; Exodus 13:5; Deuteronomium 4:31, 37 en 40 en Psalm 105:7-11.

nakomelingen (vers 10). Dit verbond was hiermee een ‘verbond in uw vlees’ (vers 13).

Vervolgens maakte God Abraham duidelijk dat Hij diens nageslacht zou opbouwen uit Sarai, die Hij vanaf nu Sara noemde. God maakt Abraham expliciet duidelijk dat Hij zijn eeuwige verbond niet zou sluiten met Ismaël, de zoon van de slavin Hagar, maar met de zoon van Sara, die Isaak zou heten (vers 19). Dit maakt God later opnieuw duidelijk door aan Isaak de belofte, die Hij aan Abraham had gedaan, te herhalen. God beloofde aan Isaak dat Hij zich zou houden aan de belofte die Hij aan Abraham had gedaan, en eveneens dat Hij dit zou doen langs de lijn van Isaak en diens nakomelingen (26:3-5).

Ook aan Isaaks zoon, Jakob, doet God deze belofte opnieuw, om ook hem ervan te overtuigen dat Hij zijn eeuwige verbond met Abraham en Isaak zal houden. In een droom ziet Jakob een ladder die tot in de hemel reikt. Boven aan deze ladder staat de HERE, en Hij belooft aan Jakob het land waarop hij ligt (28:13). Naast deze landsbelofte, verzekert God Jakob dat met hem alle volkeren van de aardbodem gezegend zouden worden – precies zoals Hij dat eerder aan Jakobs vader en grootvader had beloofd (vers 14). Verder belooft God dat Hij zelf met Jakob zal zijn, om hem te behoeden waar hij ook gaat (vers 15).

God heeft zich middels een verbond heel specifiek aan Abraham, Isaak en Jakob verbonden. Hij heeft zijn beloften gehouden, die Hij aan Abraham heeft gedaan. Het volk Israël is vierhonderd jaar in Egypte geweest, zoals de HERE had gezegd (Genesis 15:13-15). Ook is het onder Mozes begonnen aan de Exodus, de uittocht, en teruggekeerd naar Kanaän, het Beloofde Land. De naam waarmee God Zichzelf aan Mozes bekend maakte was: ‘de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob’ (Exodus 3:6).⁵

5 Over de beloften die God aan Isaak en aan Ismaël deed, zal verderop worden gesproken, wanneer deze twee zoons van Abraham aan bod zullen komen met betrekking tot de landbelofte. Het is veelzeggend dat God zichzelf nergens ‘de God van Ismaël’ noemt.

Het verbond met Israël (het Sinaïverbond)

Dit verbond met het volk Israël is een nadere uitwerking van het verbond dat God met Abraham sloot. In het verbond dat de HERE in de woestijn met het gehele volk Israël sloot, komt tot uitdrukking welk doel God met dit volk heeft. Zij zijn geroepen om tot een zegen te zijn voor de wereld door een priesterlijke taak uit te voeren. Bij dit verbond hoorden ook de geboden waaraan het volk zich diende te houden: de Tien Geboden (Exodus 20) en de wetten en voorschriften die verder nog volgden.

Dit exclusieve verbond dat God met het volk sloot, werd bezegeld met bloed, dat Mozes op het volk sprenge, terwijl hij zei: 'Zie, het bloed van het verbond dat de HERE met u sluit, op grond van al deze woorden' (Exodus 24:8). Het bloed was een belangrijk onderdeel van het verbond dat God met zijn volk had gesloten. Al in Egypte was het bloed geweest, dat de Joden had gered van de dood. Toen had de HERE hen opgedragen om de deurposten van hun huizen met bloed te bestrijken, opdat de 'verderver' hun deur zou voorbijgaan (12:1-28).

Later, bij de priesterwijding van Aäron en zijn zonen, speelde het bloed opnieuw een belangrijke rol. Bij deze wijding moesten de hoornen van het altaar met het bloed van een stier bestreken worden, waarna de rest van het bloed aan de voet van het altaar werd gegoten (Exodus 29:12). Vervolgens werd het bloed van een ram rondom op het altaar gesprengd, waarna deze ram aan de HERE werd geofferd als brandoffer (vers 16). Daarna werd het bloed van een tweede ram genomen. Hiermee werden Aäron en zijn zonen besprenkeld, als een heiliging voor hun dienst (vers 19-21).

De vierde functie van het bloed komt naar voren in Exodus 30, waar de voorschriften voor het reukofferaltaar worden vermeld. Na een beschrijving van hoe het reukofferaltaar moet worden gemaakt, legt de HERE uit wat de bedoeling van dit altaar is. 'Aäron zal met het bloed van het zondoffer der verzoening eenmaal per jaar op zijn hoornen verzoening doen; eenmaal per jaar zal hij er verzoening op doen voor uw geslachten; allerheiligst is het voor de HERE' (30:10). Het bloed

bewerkt dus ook verzoening voor Israël. Het bloed speelt daarmee een centrale rol in het verbond tussen God en zijn volk:

- Het bloed redde van de dood, toen de Israëlieten in Egypte hun deurposten met bloed bestreken;
- Het bloed bezegelde het verbond met de HERE in de woestijn;
- Het bloed heiligde Aäron en zijn zonen voor hun priesterlijke taak;
- Het bloed bracht verzoening voor de zonden van het volk.

God betoont zich steeds trouw aan zijn verbond met dit volk: zelfs wanneer zij zelf ontrouw aan Hem zijn. Wanneer het volk een gouden kalf heeft gemaakt om voor te knielen, brandt de toorn van God los. Maar desondanks staat God Mozes toe om zich te beroepen op de belofte waarmee God zich aan het volk had verbonden: ‘Denk aan Abraham, Isaak en Israël, uw dienaren, aan wie Gij gezworen hebt bij Uzelf en tot wie Gij gesproken hebt: Ik zal uw nakomelingschap vermenigvuldigen als de sterren des hemels en dit gehele land, waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw nakomelingschap geven, om het voor altoos te bezitten’ (Exodus 32:13).

Dit beroep op het verbond dat de HERE had gesloten was niet zonder resultaat: ‘de HERE kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had zijn volk te zullen aandoen’ (vers 14). Hoe wonderlijk dit in onze ogen ook mag zijn, de HERE blijft trouw aan dit eeuwige verbond met zijn volk, ook wanneer dit volk Hem ontrouw is. Dit is een cruciaal gegeven in de Torah. Hoewel God zijn volk wel degelijk straft, of tuchtigt (lees bijvoorbeeld Exodus 32:15-35), zal Hij nooit zijn verbond met hen verbreken. Hij spaart het volk en blijft met hen meegaan om hen naar het land Kanaän te leiden, zoals Hij had beloofd.

Laten wij nu echter niet denken dat God hiermee zijn volk geheel en al vergeven heeft. Wanneer wij Exodus 32:34 lezen, blijkt dit duidelijk niet het geval te zijn: ‘ten dage van mijn bezoeking zal ik aan hen hun zonde bezoeken’. God stelt zijn oordeel uit en houdt zich aan zijn belofte, maar de zonde is daarmee nog niet uit de weg. God zal

eenmaal de zonden aan zijn volk bezoeken. Gods gerechtigheid staat het niet toe om de schuldige rechtvaardig te verklaren (Exodus 23:7). Er zal eens een dag van ‘bezoeking’ komen.

Het lijkt erop dat het verbond met het volk Israël een verbond is waarin God zijn trouw aan zijn volk betuigt en waarin Hij zijn belofte aan Abraham gestalte wil geven: diens nakomelingen zullen het land Kanaän beërven en daar wonen. Wanneer wij echter kijken naar het probleem van de zonde, dat zijn intrede deed in Genesis 3, zien we dat de oplossing hiervoor nog altijd niet is gekomen. God beloofde de mens een uiteindelijke overwinning over de zondemacht, door een mens, die de kop van de slang zou vermorzelen (3:15).

Deze overwinning was nog niet bereikt onder dit verbond, getuige Exodus 32:34. Hoewel het volk ieder jaar een verzoeningsoffer bracht, was dit dus nog niet de definitieve oplossing die God voor ogen had voor het zondeprobleem van de mens. Het bloed van het zoenoffer bracht weliswaar verzoening, maar de kop van de slang was daarmee nog niet vermorzeld! Zo moest er steeds opnieuw verzoening worden gebracht; een eindeloze cyclus van zonde, offers, verzoening en opnieuw zonde.

Een opdracht

Bij het Sinaïverbond kreeg het volk Israël behalve een belofte ook een opdracht van God. Het volk Israël is geroepen om ‘een koninkrijk van priesters ... en een heilig volk’ te zijn (Exodus 19:6). Het is door dit volk Israël heen dat de Heer zijn zegen wil doorgeven aan alle volkeren. God kiest ervoor om op deze manier zijn belofte aan Abraham in te lossen: ‘met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden’ (Genesis 12:3).

Het volk Israël is geroepen om een kanaal te zijn waardoor God zijn zegen aan de volken kan geven; het is geroepen om priesters voor de wereld te zijn, zodat andere volkeren Gods heerlijkheid en macht in hun midden zouden zien en zich tot Hem zouden wenden. Voor dit doel was het nodig dat het volk Israël een heilig volk zou zijn.

Heilig betekent hier onder meer: apart gezet voor God, afgezonderd om God te dienen. Hierin moest het volk zich onderscheiden van de heidense volkeren rondom haar. Maar het woord heilig heeft ook alles te maken met rechtvaardigheid. Het volk Israël moest in rechtvaardigheid wandelen. In de Torah wordt de opdracht onomwonden gegeven: 'Ik ben de HERE, uw God; heiligt u en weest heilig, want Ik ben heilig' (Leviticus 11:44).

Gods heiligheid moest zichtbaar worden in het volk waaraan Hij zijn naam had verbonden. Israël moest een afstraling zijn van Gods heiligheid. Het verbond eiste een volledige toewijding, die in deze heiligheid zichtbaar zou worden. Dit is niet een opdracht om licht op te vatten: het betekent veel meer dan alleen 'je best doen om goed te leven'. God eist volmaaktheid, omdat Hijzelf volmaakt is.

Voormalig legerpredikant David Pawson vroeg eens aan een groep soldaten: 'Hoeveel van de Tien Geboden moet je houden om een christen te zijn?' Het antwoord dat hij kreeg, deed hem verbaasd staan: 'Zes van de tien'.

Wat is dat voor een rare theorie, en waar komt die vandaan? Hoe komen we erbij dat God zestig procent gerechtigheid genoeg zou vinden? [...] Gods standaard om het oordeel strafeloos te kunnen ondergaan is geen promisse minder dan de volle honderd procent. [...] Het is een norm die onmogelijk te bereiken is door een mens van vlees en bloed.⁶

Dit stelt ons voor een groot probleem: wij hebben vanuit Genesis gezien dat de mens sinds de zondeval niet in staat is om zonder zonde te leven. God eist heiligheid van zijn volk, maar de mens kan uit zichzelf niet zonder zonde leven. De mens is zondig en moet heilig worden om omgang met de Heilige God te kunnen hebben. Wij moeten constateren dat de mens daarvoor afhankelijk is van Gods oplossing voor het probleem van de zonde. De heiligheid die God van zijn volk wil zien, is voor mensen onbereikbaar, vanwege de zonde.

6 Uit: 'De onmogelijke eis van God', een artikel van David Pawson, dat verscheen in een reeks van zes artikelen over de Islam in Europa, gepubliceerd in *Opwekking Magazine* (Mei 2003, blz. 6-7).

De zonde van het volk is de voornaamste reden waarom de offerdienst voor God werd ingesteld. Het volk moest haar zonde voor God erkennen, belijden en verzoenen door Hem offers te brengen (zie Exodus 29-30). Deze offers dienden om het volk aan zijn zonde te herinneren. Zo moest het volk een besef krijgen van Gods grote genade en geduld met hen, maar ook van hun eigen zondigheid. Zij dankten hun leven enkel en alleen aan God en aan zijn goedheid. God was de Redder van Israël en het volk had al zijn zegeningen aan Hem te danken. Als tegenprestatie eiste het verbond slechts één ding: heiligheid; absolute liefdevolle toewijding en gehoorzaamheid aan Hem alleen. En juist dit kon het volk vanwege de zonde niet bewerken. Daarom moest het afwachten tot God een definitieve oplossing voor de zonde had geboden, en tot die tijd doorgaan met de zoenoffers.

De landbelofte

Op één aspect van het verbond dat God met Abraham sloot, wil ik nog apart ingaan, omdat het in de tegenwoordige tijd zo'n prominente rol speelt. God beloofde Abraham niet alleen te zegenen met een groot en talrijk nageslacht. Ook bleef het niet bij de belofte dat Hij door Abrahams nakomelingen alle volkeren zou zegenen.

God deed aan Abraham ook een heel concrete, tastbare belofte: Hij zou aan Abrahams nakomelingen het land Kanaän geven (Genesis 12:7), als eeuwigdurend erfdeel (13:14-17). Abraham leefde als vreemdeling in het land, maar dit land maakte deel uit van de belofte die hij van de HERE ontving. Bij herhaling beloofde God aan Abraham: 'Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven' (15:18).

In onze tijd bestaat er een groot conflict om het land Kanaän, het tegenwoordige Israël. Zowel Joden als moslims eisen het land op – beide zowel vanuit historische als religieuze achtergronden. De islamitische Arabieren worden gezien als nakomelingen van Abraham (via de lijn van Ismaël, Abrahams eerste zoon), terwijl ook het Joodse volk Israël aanspraak kan maken op deze afstamming, via de lijn van Isaak. In dit conflict zal dus helder moeten worden aan *wie* God het land nu eigenlijk heeft beloofd.

God beloofde het land aan Abrahams nakomelingen. Er was alleen één probleem: Abraham bleef tot op hoge leeftijd kinderloos. Dit was voor hem een zorg van betekenis. Hoe zou het land in het bezit van zijn nakomelingen kunnen komen als hij niet eens een lijfelijke erfgenaam had? God beloofde Abraham dat hij een lijfelijke zoon zou ontvangen, die zijn erfgenaam zou zijn (Genesis 15:2-4).

De geschiedenis is bekend: Abraham en zijn vrouw werden ongeduldig en bedachten een plan om de HERE een handje te helpen. Toen Sarai kinderloos bleef, schoof zij haar slavin Hagar naar voren. Wellicht zou Sarai dan 'uit haar gebouwd worden' (16:2). Toen Hagar haar kinderloze meesteres begon te verachten, vernederde Sarai haar. De slavin Hagar vluchtte vervolgens de woestijn in.

De geschiedenis van de ontmoeting die Hagar had met een engel van God is een gewild onderwerp van veel preken geworden: God bewijst zijn trouw aan Hagar, door haar niet te laten omkomen in de woestijn. In veel preken wordt echter een zeer belangrijk aspect van de geschiedenis uit het oog verloren. Naast de belofte gaf de Engel allereerst een opdracht aan Hagar: 'Keer naar uw meesteres terug en *verneder u onder haar hand*' (vers 9).

Hagar werd eraan herinnerd dat zij nog steeds onderworpen was aan Sarai. God toonde zich zeer genadig aan Hagar, maar zij was nog steeds slavin. Ook de zoon die zij zou krijgen, Ismaël, was een slaaf. Hij zou weliswaar gezegend worden omwille van zijn vader, Abraham (17:20), toch zou hij het niet zijn door wie God zijn belofte aan Abraham zou inlossen. Ismaël was niet de zoon die God aan Abraham en Sarai had beloofd.

De zegen was alleen weggelegd voor de 'zoon van de belofte'. God had het plannetje van Abraham en Sarai niet nodig om tot zijn doel te komen. Hij zou zelf in een zoon voorzien: 'Wat uw vrouw Sarai betreft, gij zult haar niet meer Sarai noemen, maar Sara zal haar naam zijn. En Ik zal haar zegenen, en ook zal Ik u uit haar een zoon schenken, ja, Ik zal haar zegenen, zodat zij tot volken worden zal' (17:15-16).

Het is veelzeggend dat Abraham het vervolgens opneemt voor Ismaël. Waarom zou het verbond geen doorgang kunnen vinden via Ismaël, lijkt hij te denken (vers 18). Maar God wijst dit resoluut van de hand. Hij belooft weliswaar Ismaël te zegenen, als antwoord op Abrahams gebed (vers 20), maar Hij laat er geen twijfel over bestaan dat het verbond via de tweede zoon, Isaak zou worden vervuld – de beloofde zoon.

Ongeveer een jaar later wordt deze belofte aan Abraham vervuld en wordt Isaak geboren (Genesis 21:1-7). Al snel ontstond er een rivaliteit tussen de twee zoons. Het was waarschijnlijk uit jaloezie dat Ismaël met Isaak spotte toen deze nog maar een zuigeling was (vers 9). Sara verzocht Abraham om Hagar en haar zoon, Ismaël weg te sturen, ‘want de zoon van deze slavin zal niet erven met mijn zoon, met Isaak’ (vers 10).

Toen Abraham twijfelde of hij dit moest doen, greep God in. Hij maakte aan Abraham duidelijk hoe de verhouding tussen Ismaël en Isaak zou liggen. ‘Laat dit niet kwaad zijn in uw ogen, om de jongen en om uw slavin; in alles wat Sara tot u zegt, moet gij naar haar luisteren, want door Isaak zal men van uw nageslacht spreken. Maar ook de zoon der slavin zal Ik tot een volk stellen, omdat hij uw nakomeling is’ (12-13).

God ziet om naar Ismaël omdat hij een nakomeling van Abraham is, maar Hij stelt Sara in het gelijk, wanneer zij zegt dat Ismaël geenszins zal delen in de erfenis van Isaak. Hoewel de HERE ook Ismaël ‘tot een groot volk’ zal stellen (21:18), zal deze niet delen in het verbond dat God met Abraham had gesloten. Dat verbond zou uitsluitend via Isaak lopen. Zijn oudere halfbroer, Ismaël verdwijnt na dit hoofdstuk min of meer van het toneel. De HERE was met hem, omwille van zijn vader Abraham, maar de rode draad van Gods geschiedenis loopt door via Isaak.

Eeuwen later schrijft de apostel Paulus in zijn brief aan de Galaten: ‘Er staat [...] geschreven, dat Abraham twee zonen had, één bij de slavin en één bij de vrije. Maar die van de slavin was naar het vlees verwekt, doch die van de vrije door de belofte. Dit is iets, waarin een

diepere zin ligt. Want dit zijn twee bedelingen: de ene van de berg Sinai, die slaven baart, dit is Hagar' (Galaten 4:22-24). De andere bedeling is volgens Paulus voor de 'kinderen der belofte', de nakomelingen van Isaak, de 'zoon van de belofte'.

De landbeloften, evenals de andere beloften van het verbond dat God met Abraham sloot, zijn dus voor het nageslacht van Isaak. Isaak kreeg deze landbelofte ook persoonlijk van de HERE te horen (Genesis 26:2-5). Ook zijn zoon Jakob kreeg deze belofte persoonlijk van God te horen, tijdens zijn overnachting in Betel: 'Ik ben de HERE, de God van uw vader Abraham en de God van Isaak; het land, waarop gij ligt, zal Ik aan u en aan uw nageslacht geven. [...] En zie, Ik ben met u en Ik zal u behoeden overal waar gij gaat, en Ik zal u wederbrengen naar dit land, want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik gedaan heb wat Ik u heb toegezegd' (Genesis 28:13-15). Deze belofte herhaalde Hij nogmaals toen Jakob, inmiddels Israël genoemd, opnieuw bij Betel kwam (35:10-12).

Het verblijf in Egypte doet niets af aan deze landbelofte. Zoals we zagen was dit al aan Abraham voorspeld (Genesis 15:13-16). De reden waarom het volk 400 jaar in Egypte moest wachten voor zij het Beloofde Land konden binnentrekken, wordt ook genoemd: 'want eerder is de maat der ongerechtigheid der Amorieten niet vol' (vers 16). Omdat God rechtvaardig is, kon Hij niet zomaar de andere volken verdrijven. Maar na 400 jaar afgoderij en kinderoffers was 'de maat vol' voor de Amorieten en strafte God hen voor hun zonden door hun land aan Israël te geven.⁷

Tegen het einde van de vreemdelingschap in Egypte roept God Mozes om het volk naar het beloofde land, Kanaän, te leiden. Dit is precies in overeenstemming met zijn belofte aan Abraham (vgl. Exodus 12:40-41). God maakte Mozes duidelijk dat Hij zich voor eens

7 God is rechtvaardig, zowel ten opzichte van zijn verbondsvolk, als ook ten opzichte van de heidense volkeren. Dat Hij niet met twee maten meet, blijkt bijvoorbeeld uit 2 Koningen 21:9-11. Toen koning Manasse nog 'meer kwaad' bedreef dan de Amorieten hadden gedaan, werd ook Gods volk hiervoor getuchtigd. Zoals Hij met de Amorieten had gehandeld, handelde Hij ook met zijn verbondsvolk.

en voor altijd aan Abraham en zijn nakomelingen heeft verbonden. Als Mozes om Gods naam vraagt, krijgt hij als antwoord:

Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen: De HERE, de God uwer vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dit is mijn naam voor eeuwig en zo wil Ik aangeroepen worden van geslacht tot geslacht. Exodus 3:15

God blijft zich identificeren met de nakomelingen van Abraham. Hij is bovenal *hun* God en Hij zal dat blijven, omdat zijn verbond met Abraham een eeuwig verbond was.

Hiermee is ook de landbelofte van eeuwige duur. Het land is gegeven aan het volk Israël, en het zal voor eeuwig hun erfdeel zijn. Hoewel het volk Israël meerdere malen uit het land is gedreven, in ballingschap of in de latere diaspora, blijft het hun land, omdat de HERE het hun heeft beloofd.

Lange tijd heeft de christelijke kerk geloofd dat Israël definitief verworpen was, en dat de kerk zijn plaats heeft ingenomen als Gods volk. Deze leer kon eeuwenlang standhouden, omdat er lange tijd (ruim 1900 jaar) geen sprake meer was van een natie met de naam Israël. Het volk was verspreid geraakt over alle volkeren en leek (als natie) eenvoudigweg niet meer te bestaan. In dit vacuüm zagen sommige kerkvaders een positie voor de kerk weggelegd. Als Israël niet meer bestaat, lijkt het voor de hand te liggen dat de kerk haar plaats dan blijkbaar heeft ingenomen.

Er zijn echter vele teksten in de Bijbel die deze leer resoluut tegenspreken. Wanneer wij in een later hoofdstuk kijken naar de Profeten, zullen wij zien dat er een ‘diaspora’ (of: verstrooiing) werd voorzien, maar eveneens dat er een terugkeer naar het Beloofde Land zou komen. De HERE zou eens zijn volk verzamelen uit alle windrichtingen. Een begin van dit proces is gemaakt toen in 1948 de Joodse staat Israël uitgeroepen werd. Sindsdien keren de Joden, Gods volk, inderdaad uit alle windrichtingen terug naar dit land.

Het eeuwige bezit van het land Israël zal eens zichtbaar en tastbaar worden, wanneer God zijn eeuwige koning zal sturen, de gezalfde, de

Messias. Deze koning wordt voorspeld in het zogenaamde Davidsverbond. Hoewel de geschiedenis van David niet tot de eigenlijke Torah behoort, is het wel degelijk een onbetwist historisch Joods geschrift. David wordt door zowel Joden, christenen als moslims beschouwd als profeet die namens God heeft gesproken. De boeken van Samuël en Koningen beschrijven een groot deel van zijn leven en zijn omgang met God. Ook de woorden die God aan David heeft geopenbaard, zijn hierin te vinden.

De Messiaanse koning voorzegd

Het Davidsverbond

Waar het Sinaïverbond duidelijk een verbond was met het hele volk van Israël, is het verbond dat God met David sloot allereerst een persoonlijk verbond. Maar net als het verbond met Abraham is ook dit verbond van belang voor het gehele volk. Het gaat in dit verbond over het koningschap over Israël. Voor dit verbond moeten we 2 Samuël 7:12-16 ter hand nemen. In dit tekstgedeelte belooft God aan David dat de troon van Israël altijd regeringszetel zal zijn voor één van zijn nakomelingen.

In eerste instantie lijkt deze belofte te gaan over Davids directe nakomeling, Salomo. ‘Wanneer uw dagen vervuld zijn en gij bij uw vaders te ruste zijt gegaan, dan zal Ik uw nakomeling, uw eigen zoon, na u doen optreden, en Ik zal zijn koningschap bevestigen’ (2 Samuël 7:12). Het was Salomo die voor de HERE ‘een huis’ heeft gebouwd in Jeruzalem (zie vers 13). Door veel bijbeluitleggers wordt de regering van Salomo echter gezien als een voorafschaduwning van het toekomstige Messiaanse rijk van vrede.

Die Messiaanse vergelijking komt niet zomaar uit de lucht vallen. In dit tekstgedeelte vinden we duidelijke verwijzingen naar een Messiaanse koning die uit het nageslacht van David zou komen. Allereerst is het duidelijk dat de tweede helft van vers dertien niet op Salomo van toepassing kan zijn: ‘Ik zal zijn koninklijke troon voor immer bevestigen’. Salomo is, net als andere mensen, eenmaal overleden. Daarmee is *zijn* troon dus niet voor eeuwig geweest.

Wanneer wij vervolgens het veertiende vers lezen, krijgen wij iets meer duidelijkheid omtrent de Messiaanse koning die in dit tekstgedeelte beloofd wordt. 'Ik zal hem tot een vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn'. Deze koning zal gezien worden als een zoon van God en zijn koningschap zal eeuwigdurend zijn. Door deze eeuwige koning zal Davids huis en zijn koningschap 'voor immer bestendig zijn'. Zijn troon zal 'vast staan voor altijd'. Deze koning zal dus geen normale sterveling zijn, maar een 'zoon' van God.

Ook David vatte deze belofte van de HERE duidelijk op als veel meer dan een belofte aangaande zijn zoon Salomo: 'daarom hebt Gij aangaande het huis van uw knecht ook gesproken over *de verre toekomst*' (vers 19). Wanneer deze koning 'voor immer' zal tronen, betekent dit automatisch dat het volk waarover hij koning zal zijn ook tot in eeuwigheid zal bestaan. Zonder volk stelt een koningschap immers niet veel voor.

Hoe logisch dit ook moge klinken, het heeft belangrijke consequenties voor de manier waarop wij naar het volk Israël kijken. Wanneer het koningschap van de Messiaanse koning 'voor immer' is, dan moet ook het volk Israël voor eeuwig het volk van deze koning zijn! David uit zijn hartstochtelijke dankbaarheid aan de HERE en gaat daarbij niet voorbij aan dit gegeven:

Ter wille van uw woord en naar uw hart hebt Gij al dit grote gedaan en aan uw knecht verkondigd. Daarom zijt Gij groot, HERE HERE, want niemand is U gelijk en geen God is er behalve Gij naar al wat wij met onze oren gehoord hebben. En wie is gelijk uw volk, gelijk Israël, het enige volk op aarde, dat God Zich tot een volk ging vrijkopen, om Zich een naam te maken, en voor hen grote en vreselijke daden te doen: voor uw land, voor het aangezicht van uw volk, dat Gij uit Egypte, uit de volken en hun goden hebt vrijgekocht? Gij hebt U uw volk Israël voor altijd bevestigd tot uw volk, en Gij, HERE, waart hun tot een God. 2 Samuël 7:21-24

Dat Israël voor eeuwig Gods volk zou zijn, is een centraal gegeven in de Torah en de andere Joodse geschriften. Het werd al voorzeggd bij de belofte aan Abraham (Genesis 17: 7-8).

Zoals wij hebben gezien is de belofte aan Abraham doorgegeven aan diens nageslacht via de lijn van Isaak en Jakob, die later de naam Israël ontving. Ook in het Davidsverbond wordt de eeuwige duur van dit verbond bevestigd. Israël is voor eeuwig Gods volk. Dat blijkt uit alle verbonden die God heeft gesloten. Eenmaal zal dit volk bovendien geregeerd worden door een koning uit het nageslacht van David; een koning die God tot een zoon zal zijn en die voor eeuwig zal heersen.

We zullen zien dat latere openbaringen meer informatie geven over deze koning. Het profiel is in deze verzen al geschetst, maar het moet nog verder worden ingekleurd. In het volgende hoofdstuk zullen wij dit doen, door onder meer te bestuderen wat de Psalmen over deze Messiaanse Koning zeggen.